

EXAMENSARBETE

Hösten 2009

Lärarytbildningen

”Jag vill ha allting som är möjligt”

- En studie av hur barn upplever
sin förskolegård

Författare
Ann-Charlotte Enoksson
Ann Johnsson

Handledare
Agneta Ljung-Djärf

”Jag vill ha allting som är möjligt”

- En studie av hur barn upplever sin förskolegård

Abstract

Syftet med studien är att få reda på hur barn upplever sin förskolegård och deras tankar om den. Studien tar även upp vilken betydelse sinnen och fantasi har och har haft för barns utveckling och lärande under deras utevistelse på förskolegården. De teoretiska utgångspunkterna grundar sig i barns perspektiv för att försöka lyfta fram hur saker och ting ser ut från barns synvinkel. Som metod användes kvalitativ analys av ett intervjumaterial där intervjuerna genomfördes enskilt med barn från två olika förskolegrupper. Svaren som barnen gav ledde till resultatet om hur de upplever sin förskolegård och nästan alla barnen i undersökningen tycker bra om sin förskolegård. Barnens svar tyder även på att de är aktiva när de vistas ute på sin förskolegård. Forskare anser att barns tankar när det gäller planering av förskolegården är betydelsefull då det är de som är experter på vad de vill ha.

Ämnesord: förskolegård, barns tankar, utveckling, lärande, styrdokument, barns perspektiv

Innehåll

Förord.....	7
1. Inledning.....	9
1.1 Bakgrund och syfte.....	9
1.2 Begreppsdefinition	10
2. Litteraturgenomgång	11
2.1 Teoretiska utgångspunkter	11
2.2 Styrdokument	12
2.3 Barns utevistelse.....	13
2.3.1 Utevistelse en del av verksamheten	13
2.3.2 Hemliga platser på förskolan.....	14
2.3.3 Förskolegårdens planering	14
2.4 Bärande idéer.....	16
2.4.1 Sinnena.....	16
2.4.2 Konkret lärande	16
2.4.3 Fantasi och lek.....	17
2.5 Sammanfattning	17
2.6 Frågeställningar	18
3. Empirisk del	19
3.1 Metodval.....	19
3.2 Urval.....	20
3.3 Beskrivning av förskolegårdarna och intervjugrupperna	20
3.4 Etiska övervägande	23
3.5 Genomförande	24
3.6 Bearbetning	24
3.7 Reliabilitet och validitet	25
4. Resultat.....	26
4.1 Favoritplats.....	26
4.2 Fysisk aktivitet	27
4.3 Rollek	28
4.4 Önskemål.....	28
4.5 Plats där barnen kan vara ensamma	29
4.6 Sammanfattning	30
5. Diskussion.....	32
5.1 Metoddiskussion.....	32
5.2 Resultatdiskussion.....	34
5.3 Förslag till fortsatt forskning.....	36
6. Sammanfattning och slutsats	38
Referenslista	
Bilaga I	
Bilaga II	
Bilaga III	
Bilaga IV	
Bilaga V	

Förord

Vi vill börja med att tacka varandra för ett gott samarbete och alla goda clementiner som vi knaprat i oss under jobbiga men roliga stunder med examensarbetet. Ett tack vill vi ge Agneta Ljung-Djärf som handlett oss under arbetet och till Åsa Kronkvist för hjälp med datorn. Sandra Wallin och Jeanette Mellblom, våra kurskamrater, förtjänar även de ett tack för all stöttning och glädje som de skänkt oss under arbetets gång och gemensamma luncher.

Pedagoger och barn på ”våra” förskolor som ställt upp på intervjuer och bistått med hjälp på annat sätt vill vi också framföra vårt tack till. Sofia Cele, som tipsat oss om svensk forskning, bibliotekspersonal på Borås Högskola och Högskolan Kristianstad för hjälp med referenser och källhänvisningar vill vi också tacka. Sist men inte minst vill vi tacka våra familjer för stöttning under examensarbetet och även stöttning under hela utbildningen.

Kristianstad 2009-12-21

Ann-Charlotte ”Lotta” Enoksson & Ann Johnsson

1. Inledning

Den här studien handlar om hur barn upplever sin förskolegård och deras tankar om den. Under diskussioner har det kommit upp olika funderingar på varför barn har svårt att komma på nya saker som de önskar sig på sin förskolegård och följande citat från ett av barnen i undersökningen ”jag vill ha allting som är möjligt”, blev därför studiens titel. Studien tar även upp vilken betydelse sinnen och fantasi har och har haft för barns utveckling och lärande under deras utevistelse på förskolegården.

Barndomsupplevelserna sitter som minnesavtryck i kroppen. Ett barn lär med hela kroppen, med alla sinnen, hela tiden. De tidiga, starka minnena är oftast utomhusminnen – det är utomhus man får flest och starkast sinnesintryck. Det är sådan tyngd i barndomsupplevelserna och minnena att vi bär dem med oss livet igenom (Olsson 1995, s. 9).

1.1 Bakgrund och syfte

Fokus i detta arbete är en undersökning av hur barn upplever sin förskolegård och hur den kan inspirera utveckling och lärande. Vår erfarenhet är att många barn har svårt att komma igång med leken utomhus och bara längtar efter att få komma in och leka med sakerna inne på förskolan. Ett annat perspektiv, enligt Bodil Långberg, kanslichef vid Stiftelsen Allmänna Barnhuset och huvudsekreterare i Barnsäkerhetsdelegationen 2001-2003, kan vara att barn anser att den trygga och säkra miljö som vuxna strävar efter på förskolegården är ointressant då de vill ha utmaningar och få möjlighet att prova på sådant som kan anses vara farligt (Åkerblom 2006). Trageton (1996) menar att det är förskolans inomhusmiljö som får mest uppmärksamhet när det gäller forskning av förskolans fysiska miljö. Pedagogerna på förskolorna planerar utevistelse varje dag, trots det tenderar utemiljön att vara ett försummat ämne. Brodin och Sandberg (2008) menar att inomhusaktiviteter värderas högre än utomhusaktiviteter bland pedagoger. Detta kan bero på att utomhusaktiviteter är starkt kopplade till rekreation och nöje medan inomhusaktiviteter är starkt kopplade till lärande. Författarna lyfter fram att forskning inom utomhusaktiviteter har stor brist och därför känns vår studie väsentlig och rätt i tiden. En annan aspekt som gör det intressant att genomföra studien är hur hälsan främjas av utevistelse. Barn håller sig friskare om de får vistas mycket utomhus och skulle de bli sjuka så tillfrisknar de fortare än barn som vistas mesta dels inomhus (Granberg 2000). Förskolegårdens utemiljö bör vara spännande och intressant för alla för att barnen ska vilja spendera mycket tid ute menar Selin (2007).

I Skolverkets förslag till ny läroplan (2009) poängteras att barns utveckling och lärande sker i interaktion med den fysiska omgivningen både inomhus och utomhus. Barn lockas där till nya upptäckter och utforskningar som till exempel experiment, lekar, skapande och konstruktion eftersom fantasin och kreativiteten främjas om barn får använda sig av ett ostrukturerat och formbart material. I förskolans verksamhet är naturupplevelser centrala delar där barn får använda sig av ett flertal sinnen (Skolverket 2009). Läroplanen för förskolan, Lpfö98 (Läroplan för förskolan 1998), poängterar att barn skall vara delaktiga i verksamheten och därför är barns tankar om hur de ser på förskolans utemiljö det väsentliga när det gäller planering av förskolegården. Dagens förskolegrupper tenderar att bli större samtidigt som personaltätheten minskar vilket är ett resultat av besparingar (Björklid 2005). Antalet barn i barngrupperna har ökat men förskolornas utrymme är oförändrade. Det innebär att barn får begränsade utrymmen att vistas på och svårt att finna en egen lugn plats där de kan leka utan att hela tiden bli störda av andra (Björklid 2005). Kan då förskolegården vara en plats för barn att uppleva, utforska och lära? Syftet med denna undersökning är att undersöka hur barn upplever sin förskolegård, deras tankar om den och vilken betydelse sinnen och fantasi har för barns utveckling och lärande under deras utevistelse på förskolegården.

1.2 Begreppsdefinition

I studien kommer olika begrepp att användas och några av dem tydliggörs här. Begreppet pedagog betyder barnskötare, förskollärare och lärare. Begreppen utevistelse och utemiljö hänvisar till förskolegården och inte kringliggande områden. Utelek syftar på lek som utförs på förskolegården. Intervjuaren/intervjuarna och lärarkandidat förekommer en del i arbetet och det syftar på studiens författare.

2. Litteraturgenomgång

Den första delen beskriver våra teoretiska utgångspunkter. Den andra delen belyser nuvarande läroplan och förslag på ny läroplan för förskolan. Den tredje delen lyfter förskolegårdens betydelse för barns utveckling och lärande och bearbetar forskning sett ur barns perspektiv. Den fjärde delen består av några historiska tillbakablickar, den femte delen är en sammanfattning av litteraturgenomgången som avslutas med frågeställningar.

2.1 Teoretiska utgångspunkter

Ska studien lyftas ur barns perspektiv eller ur ett barnperspektiv och vad menas då med dessa båda begrepp? När synonymer på ordet barnperspektiv söktes på Internet fanns det ingen beskrivning för det så istället söktes ordet perspektiv och följande synonymer gavs; synvinkel och synsätt (<http://www.synonymord.se/>). Även om alla ser saker eller objekt ur samma synvinkel så tolkas de på olika sätt (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson 2003). Vad menas det med att försöka se ur ett barns synvinkel och är det rimligt för vuxna att göra det? Vad är det för skillnad mellan barns perspektiv och barnperspektiv? Brodin och Sandberg (2008) nämner att när det gäller barns perspektiv så anses barn vara skickliga och verksamma medskapare i de olika aktiviteter som de deltar i. Barnperspektivet utgår från barns rättigheter och att barns utveckling ska gynnas utifrån vuxnas tankesätt. Arnér och Tellgren (2006) anser att begreppet barns perspektiv innebär att försöka se med barns ögon, det vill säga, hur barn tänker ur sin egen synvinkel. Betydelsefulla insikter skapas när barns perspektiv på sin egen existens är i fokus och dessa är viktiga för pedagogiskt arbete med barn och vetenskaplig kunskapsbildning. Begreppet barnperspektiv däremot innebär hur vuxna ser på barns situation. Oftast nämner vuxna att de utgår ifrån ett barnperspektiv när de tolkar barn men det tenderar många gånger att bli så att vuxna tolkar barn utifrån sin egen synvinkel, då det är lättare för en vuxen att utgå ifrån ett vuxenperspektiv än ett barnperspektiv. ”Vi vill påstå, att har man en gång upptäckt hur världen ter sig ur barns perspektiv, är det svårt att låta bli att fascineras av det och att söka vidare i detta delvis utforskade landskap” (Doverborg & Pramling Samuelsson 2000, s. 9). Utifrån författarnas tankar utgår studien från barns perspektiv då det är barns tankar om förskolegården som skall studeras. Mårtensson menar ”att förstå hur barn tänker och se utemiljön ur deras perspektiv handlar mycket om att få fatt i sin egen barndoms lekar och platser. Att försöka minnas hur det var att vara barn” (Selin 2007, s. 4). Undersökningen lyfter fram barns tankar om sin förskolegård.

2.2 Styrdokument

Förskolemiljön är en av de första miljöer där barn möter formellt lärande och därför är det viktigt att barn får en positiv första upplevelse av sin förskolegård (Björklid 2005). Enligt Lpfö98 består lärandet av att pedagoger ska arbeta med mål att sträva efter i den pedagogiska planeringen. Leken, kreativiteten, det lustfyllda lärandet, barns egna förslag och fantasin i leken är viktiga delar i verksamheten både inomhus och utomhus. Den poängterar att pedagoger ska samarbeta för att barn ska få en miljö som inspirerar till utveckling, lek och lärande och förskolan ska erbjuda barn en öppen, innehållsrik, trygg och inbjudande miljö att vistas i. Barn ska inspireras till att utforska sin omvärld, det är vuxnas ansvar att varje barn utmanas efter sina möjligheter. Barn ska också vara delaktiga i hur och även vad som ska utföras i verksamheten och även få vara med och utvärdera den. Barns delaktighet i planeringen av verksamheten kan leda till att barn känner att förskolan är en rolig, trygg och lärorik miljö att vistas i. Det nämns att vid de tillfällen där barn visar tecken på intresse för att lära sig och viljan till att erövra nya kunskaper skall pedagoger ta till vara på detta men de ska även kunna väcka intresse hos dem som verkar ointresserade. När barn uppmärksammas av pedagoger medför detta att barns självförtroende och tillit till sin egen förmåga stärks. Barns nyfikenhet och lust att leka och lära ska uppmuntras och tas tillvara. Förskolan ska bekräfta barn och låta dem få möjlighet att prova sin nyfikenhet och kreativitet och på så sätt stärka deras tillit och självförtroende. Pedagoger ska se till så att barn får stimulans och vägledning i sin egen utveckling för att därigenom öka sin kompetens och tillägna sig ny kunskap (Läroplan för förskolan 1998).

I Skolverkets (2009) förslag på ny läroplan nämns det att barn ska ha en förskolemiljö som är stimulerande och som inbjuder till att utveckla nya kunskaper. En väsentlig uppgift för pedagoger är att skapa förutsättningar för en så varierad lek som möjligt genom planering av lokaler, miljö och material. Barns uppmärksamhet fångas och deras koncentration ökar om de får vistas i en stimulerande och mångsidig miljö. Barn ska få vistas i en miljö där det finns plats för olika rörelselekar som utmanar dem till största möjliga lärande eftersom de använder alla sinnen och hela sin kropp när de ska ta till sig och förstå världen. Den fysiska omgivningen är en viktig del då barn lär och utvecklas i samspel med den. När barn använder sig av rörelselekar, olika bråklekar och kampelekar utvecklas deras kropps-, rums- och tidsuppfattning. Det krävs gott om tid och en tålrig och utvecklande miljö för att barn ska kunna träna på sina färdigheter om och om igen i egen takt (Skolverket 2009).

2.3 Barns utevistelse

Den här delen belyser hur forskning ser på förskolegårdens betydelse för barns utveckling och lärande.

2.3.1 Utevistelse en del av verksamheten

Björklid (2005) och Mårtensson (2004) poängterar att den dagliga utevistelsen på förskolan tillsammans med andra aktiviteter så som sångstund, vila och samling är en självklar del i verksamheten. I jämförelse med skolan har förskolan inga raster och detta medför att utevistelsen blir en mer central aktivitet och inte något som antyder att det är en paus som det ofta är i skolans värld. Den dagliga utevistelsen ger enligt Söderström et al (2004) en lägre sjukfrånvaro bland förskolebarn eftersom det är högre risk för infektionsspridning inomhus än vad det är utomhus. Även Granberg (2000) poängterar att barn som vistas mycket utomhus håller sig friskare och om de skulle bli sjuka så tillfrisknar de snabbare än de barn som vistas mestadels inomhus. Brodin och Sandberg (2008) menar att om barn får vara ute och leka så minskar risken att drabbas av infektioner och sjukdomar på kort och lång sikt. Hon talar om utelekens hälsofrämjande effekter, precis som Söderström et al (2004), och konstaterar att barns lek och rörelse utomhus gör att deras fysiska styrka, balans och smidighet blir bättre. Övervikt kan däremot kopplas till avsaknad av fysiska aktiviteter. Björklids (2005) undersökning visar att barn har lägre sjukfrånvaro, är spänstigare, starkare i armar, händer och bål samt har en bättre balansförmåga när de vistas utomhus i en rik miljö.

Under utevistelse tränar barn sin motoriska förmåga och koncentrationsförmåga och fantasin stimuleras mer i utomhusmiljö än i inomhusmiljö (Björklid 2005). Även Granberg (2000) menar att utomhusmiljön gynnar barns fysiska möjligheter eftersom där finns utrymme för vilda lekar och material som utmanar och utvecklar barns grovmotorik och koncentrationsförmåga. Hangaard Rasmussen (1993) påpekar hur viktig den vilda leken är för barns utveckling. Den vilda leken innebär att ibland när barn leker så slåss de och farliga och hotfulla ansikten visas upp. Det kan bli livliga diskussioner om vem som ska ha makten över att bestämma hur och vad som ska lekas och vem som får vara med. Barn kan ha väldigt svårt för att komma överens och skällsorden kan hagla.

2.3.2 Hemliga platser på förskolan

Björklid (2005) anser att en trång miljö utgör en konfliktskapande faktor och därför är det viktigt att pedagoger utformar förskolans miljö så att barn får möjlighet att vara ifred och leka ostört. Barns lek utomhus har i allt högre grad blivit något som sker i mer begränsade och tillrättalagda miljöer. Frågan blir då om barn har möjlighet att hitta platser i dessa miljöer för återhämtning (Mårtensson 2004). I Mårtenssons (2004) avhandling hänvisas till en studie av Korpela, Kyttä och Hartig (2002). De nämner att det som är mest avgörande för barns förmåga att finna en plats där de kan varva ner är att de får vara ifred utan att de vuxna iakttar dem hela tiden. Även Clark (2007b) poängterar vikten av att barn har platser där de kan vara för sig själva, ensamma eller tillsammans med andra barn. Brodin och Sandberg (2008) menar att på undanskymda platser där vuxna inte har insyn tycker barn om att leka och där lär de sig samspela med föremål och kamrater. Dessa hemliga platser kan ge barn en känsla av oberoende och skapa en känsla av skydd från vuxnas värld. Cele (2006) nämner att hemliga platser kan barn skapa själva genom att bara flytta på en pinne eller lyfta bort lite gräs och det är vanligt att endast de själva vet vad som sker och en utomstående är helt omedveten om händelsen.

2.3.3 Förskolegårdens planering

Mårtensson (2004) nämner att under senare tid har planering kring förskolegårdars miljö minskat trots att denna blivit en alltmer betydelsefull plats för många barn med hänsyn till den miljö som finns tillgänglig under deras uppväxt. De första daghemmen som byggdes placerades på tomter med stora ytor vilket inte kan sägas om dagens förskolor. En del förskolor har små förskolegårdar eller till och med saknar egen förskolegård och de får därmed dela utemiljö med övriga i bostadskvarteret (Söderström et al. 2004). Björklid (2005) nämner att detta drabbar barn dubbelt eftersom personalneddragningar medför att pedagoger inte har möjlighet att förflytta stora barngrupper till en mer utvecklande miljö och samtidigt sker ingen utveckling för att komplettera barns lärande på den egna förskolegården. Detta innebär enligt Mårtensson (2004) att det är en nödvändighet för förskolor att ha en utomhusplats som kan ses som deras egen där omgivningen kan uppfattas som intressant och att det finns möjlighet för utforskning. Selin (2007) nämner att miljön på förskolegården måste vara intressant och spännande för alla, inte minst för de allra minsta då det kan vara svårare att gå iväg med dem. Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003) menar att eftersom barn kommer från olika sociala och kulturella bakgrunder är det viktigt att förskolan och dess miljö gynnar barns utveckling och lärande och att pedagoger har i åtanke att alla har olika erfarenheter med sig när de slutar

förskolan. Björklid (2005) anser att beroende på vilka aktiviteter som pågår och vilka intressen barn för tillfället har ska miljön kunna användas och varieras på ett flexibelt sätt. Åkerblom (2006) menar att barn har rätt till att vara delaktiga och få vara med och bestämma om sin utemiljö samtidigt som de har rätt till beskydd och omsorg vilket innebär att de ska få tillgång till en trygg och säker miljö att vistas i.

Barnkonventionen (1989) (<https://www.unicef.se/barnkonventionen>) menar att samhällets yngsta medborgare ska ha rätt till att göra sin röst hörd samt rätt till trygga, säkra och lärorika miljöer. Clark (2007a) framhåller att de människor som har ansvar för planering av förskolans miljö ska lyssna på barn då de vill ha ställen där de kan vara ifred så väl som platser som utmanar dem fysiskt och ger dem möjlighet till utforskning. Björklid (2005) och Grindberg och Langlo Jagtöien (2000) anser att det är viktigt att barn aktivt deltar i hur den fysiska miljön planeras och att de vuxna tar till vara på och stödjer de initiativ som barn kommer med. ”Hela tiden måste vi komma ihåg att barn och unga är experter på sin egen miljö. Detta måste vi ta tillvara i arbetet med att skapa utvecklande miljöer” (Åkerblom 2006, s. 9). Långberg menar i Åkerblom (2006) att säkerhetsarbete kan ge barn mer trygghet och tillfällen att leka fritt, men bara för att miljön är säker så innebär det inte att den av sig själv blir stimulerande och lärorik. Hon anser att säkerhet och lärande hänger ihop. Det bör diskuteras om hur vuxna ställer sig till att barn måste få ta risker eller utsättas för risker på en rimlig nivå för att gynna sin lek, rörelsefrihet, kreativitet, lärande, välbefinnande och fysisk aktivitet då ett allt för ensidigt säkerhetstänkande kan göra det svårt för barn att tillägna sig bästa möjliga utveckling. Greenfield (2004) menar att dagens samhälle är emot risktagande men om barn inte får möjlighet att utsättas för risker så kan de inte heller nå upp till sin potential. Vid en planering av en förskolegård är det viktigt att noga tänka över var den ska placeras utifrån närliggande miljö. ”Det är sällan som några kvadratmeter mark kan vara till så mycket glädje för människor som på en förskolegård med dess mycket täta sociala miljö och där det pågår så mycket fysisk aktivitet” (Mårtensson 2004, s. 132). En annan aspekt när förskolegården planeras är att tänka på att miljön ska vara självinstruerande så att barn kan klara saker själva utan att behöva be om hjälp. Barn ökar sitt självförtroende om de känner att de klarar saker på egen hand (Trageton 1996). Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) menar att den pedagogiska miljön ska vara konstruerad så att barns lärande underlättas, stimuleras och utmanas eftersom den sänder ut budskap om vad som förväntas ska hända. Den gynnande effekten av utevistelse för barns lärande och utveckling är en gammal tradition och följande stycke klarlägger några bärande idéer.

2.4 Bärande idéer

Den här delen kommer att belysa några idéer som har influerat synen på barns utevistelse idag.

2.4.1 Sinnens

Barn ska kunna få kunskap om sin omvärld och då behöver de använda sig av sina sinnen på olika sätt. Aristoteles var en av de första med tankarna om vikten av utevistelse för barns lärande. Han ansåg att sinnen och praktiska erfarenheter av verkligheten var viktiga hörnstenar (Dahlgren 1997). Molander (2003) anser att Aristoteles var en realist eftersom han menade att verkligheten var oberoende av människans förnuft och direkt tillgänglig för våra sinnen. Rousseau förespråkade att under sin uppväxt behövde barnet möta verkligheten genom direkta sinnliga erfarenheter och i samspel med leken gav detta barnet kunskap (Dahlgren 1997). Key och Dewey framhöll vikten av att barn får en relation med verkligheten där sinnen, den skapande fantasin och kunskapen av att kunna prova på att göra saker själva är viktiga redskap (Dahlgren et al. 2007). Norén-Björn, Andersson och Mårtensson (1993) nämner att barns ingång till verkligheten sker genom de sinnliga upplevelserna. En god grund för barns inre utveckling läggs genom ett välförsett och varierat register av sinnliga kontakter med omvärlden.

2.4.2 Konkret lärande

Comenius ansåg att ett lärande i en genuin miljö, till exempel en trädgård, gav barn bästa möjlighet att tillägna sig kunskap, det vill säga ett konkret lärande. Fröbel var pionjär när det gäller skapandet av barnträdgårdar där barn skulle utvecklas och växa i samspel med naturen (Dahlgren 1997). Författaren hänvisar till Lindberg, Mitt och Åmans (1991) rapport där de beskriver hur Fröbel såg på naturen och barns utveckling till denna. Fröbel ansåg att genom vistelse i naturen fick barn möjlighet att älska och uppskatta naturen. Lärarens uppdrag, enligt Fröbel, var att väcka en känsla och nyfikenhet för naturen hos barn och han ansåg att den största möjliga kunskapen får barn genom olika naturupplevelser och inte genom litteraturen (Dahlgren 1997). I undervisningen använde han sig av barns fria lek och av ett geometriskt grundat undervisningsmaterial som benämns som lekgåvorna (Nationalencyklopedin 2009). Dewey skapade begreppet ”learning by doing”, vilket är en teori som förespråkar upplevelsebaserad inläring. Han hävdade att barn lär sig främst genom att arbeta med praktiska uppgifter och inte bara genom att en lärare förmedlar kunskap genom tal och skrift

(Dahlgren et al. 2007; Dewey 2004). Freinet ansåg att naturen är och förblir den miljö som är mest varierande och bäst anpassad till barns olika behov. Han ansåg att varje förskola bör ha en naturmiljö med tillgång till bland annat sand, vatten, sten och träd och inbjuda till experiment samtidigt som den är omväxlande och stimulerande. En annan sak han menade som var viktig var att hela förskolegården inte skulle planeras utan en del områden skulle sparas så att förskolans barn hade möjlighet att påverka vad de ville ha där (Freinet 1976). Key poängterade att när barn vistas mycket utomhus kan de lättare ta till sig kunskap (Dahlgren et al. 2007).

2.4.3 Fantasi och lek

Vygotskij ansåg att ju rikare miljö barn befinner sig i desto betydelsefullare och produktivare blir dess fantasi. Fantasien är en viktig funktion i en människas beteende och utveckling (Vygotskij 1995). Vygotskij ansåg att leken är den dominerande utvecklingskällan i förskoleåldern. Genom leken tränar barn sitt språk då de frambringar en magisk värld som utvecklas och formas genom språket och kontakten med omgivningen. Vygotskij menade att barns sociala interaktion var den viktigaste spörren i deras utveckling och förutsatte att lärandet styr utvecklingen under deras lek (Dale i Bråten 1998). Fantasilek sker oftast i mindre grupper eller i ensamhet med en miljö som har gott om platser där barn kan gömma sig, försvinna till eller skapa sig utsikt över kringliggande landskap (Norén-Björn, Andersson & Mårtensson 1993).

2.5 Sammanfattning

Mårtensson (2004) tar upp problematiken med att planering kring förskolegårdar har minskat trots att forskning visar på att förskolegården har blivit en än mer viktig plats för många barn då de tillbringar en stor del av sin tid på förskolan. Barns tankar är av stor vikt när det gäller att planera en förskolegård då det är de som är experter på sin miljö, enligt Långberg i Åkerblom (2006). Det är viktigt att vuxna tar till vara på och stödjer de initiativ som barn kommer med och låter dem delta aktivt i planering av den fysiska miljön på förskolan (Björklid 2005; Grindberg & Langlo Jagtøien 2000). Litteratur i studien visar att barn vill ha platser, som är speciella för dem, dit de kan gå undan och vara ifred en stund likväl som platser där de kan utmanas fysiskt och intellektuellt. Utifrån detta sätt att arbeta är det barns tankar som är viktigast och därför lyfts dem med hjälp av några frågor där den sista frågan är ett perspektiv på barns utveckling från dåtid till nutid.

2.6 Frågeställningar

- Vilka platser på förskolegården beskriver barnen som särskilt tilltalande?
- Vad karakteriserar dessa platser? (Materiella eller naturliga ting).
- Vilka lekar beskrivs i relation till ”favoritplatserna”?
- Vad saknar barnen på förskolegården?
- Finns platser där barnen kan vara ensamma?
- Vilken betydelse har sinnen och fantasi för barns utveckling och lärande?

3. Empirisk del

I den här delen beskrivs val av metod, urval, intervjugrupperna, etiska överväganden, genomförandet, bearbetningen och hur reliabilitet och validitet kan påverka resultatet av studien.

3.1 Metodval

Patel och Davidsson (2003) menar att det finns olika sätt att samla information och utifrån frågeställningarna väljs en kvalitativ undersökning där fokus ligger på enskilda intervjuer med barn. Enligt författarna innebär en kvalitativ intervju att frågorna som ställs ger möjligheter för intervjupersonen att svara med egna ord. Løkken och Søbstad (1995) menar att intervjuer kan ge en inblick i barns inre värld och grunderna kan komma fram för det de gör eller önskar sig. Författarna anser även för att få en inblick i en annan människas inre verklighet är intervjun en nödvändig metod. För att hjälpa barn att förstå vad som är väsentligt att få fram med intervjun väljs en hög grad av strukturering. Denscombe (2009) anser att det kan vara en fördel för framtida analys med detta arbetssätt eftersom alla intervjupersoner får samma frågor och därmed blir svaren likartade. En hög grad av strukturering innebär för undersökningen att frågorna ställs i en viss ordning där barnen utmanas till att tänka efter vad de brukar göra och var de befinner sig under sin utevistelse. Den sista frågan är om de tycker om sin gård eller inte (bilaga I). Det kan vara en fördel att spela in intervjuerna för att få med alla kommentarer. Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) poängterar att fördelen med att använda sig av inspelningsalternativ är att du som intervjuare får med hela intervjun och slipper föra anteckningar och därmed riskerar att förlora viktig information.

På den ena förskolan kommer en av oss att vara hos sin intervjugrupp under hela vfu-perioden, verksamhetsförlagd utbildning, och då troligtvis skapa en relation med barnen. Inför intervjuerna kommer hon att informera barnen om vad som ska hända. Däremot den andra av oss kommer att vara på en småbarnsavdelning och träffar troligtvis sin intervjugrupp från två andra avdelningar endast vid enstaka tillfällen. Hon kommer ändå att försöka samla barnen från de båda avdelningarna och berätta om vad som ska ske. Även en pedagog från förskolan kommer att informera barnen om att en lärarkandidat ska komma in en förmiddag och intervju dem. Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) anser att det är en fördel om barnens egen pedagog berättar för barnen vem som ska komma och vad personen ska göra. De poängterar

även att vid barnintervjuer är det viktigt att intervjuaren skapar en relation med barnen i deras miljö där de kan känna trygghet.

I undersökningen kommer barnen att intervjuas enskilt för att få fram varje barns tanke. Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) anser att i en gruppintervju är det många olika processer som styr, till exempel får det tysta barnet komma till tals eller tar det pratglada barnet över samtalet? Om denna metod används kanske fler tankar från barnen kommer fram då författarna anser att barnen har nytta av varandras tankar och reflektioner. De menar samtidigt att i de enskilda intervjuerna kan intervjuaren också få igång barnens reflektioner, men de anser att för att detta ska ske är det viktigt att intervjuaren har en relation med barnen. Løkken och Søbstad (1995) poängterar vikten av att skapa ett tryggt klimat för att intervjun ska bli lyckad och för att skapa tillit hos den som blir intervjuad måste intervjuaren visa att han/hon lyssnar. Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) poängterar att tidpunkten för intervjuerna är av en viss betydelse eftersom man måste respektera att barn kan vara trötta eller upptagna med någon annan aktivitet.

3.2 Urval

Denscombe (2000) beskriver många olika tillvägagångssätt när det gäller urval. Två olika urval kommer att användas, tillfällighetsurval och subjektivt urval. Tillfällighetsurvalet betyder att intervjuaren använder sig av första bästa som finns till hands och i detta fall innebär det att de möjligheter som ges under vfu:n kommer att användas. Det subjektiva urvalet betyder att vissa människor ur en grupp väljs ut som mest lämpliga i sammanhanget. Utifrån Denscombes (2000) tankar kommer undersökningsgruppen att bestå av barn i fyra och femårsåldern på två olika förskolor, en förskola med sex avdelningar (Fsk A) och en förskola med fyra avdelningar (Fsk B). På varje utvald förskola kommer cirka 15 barn att intervjuas.

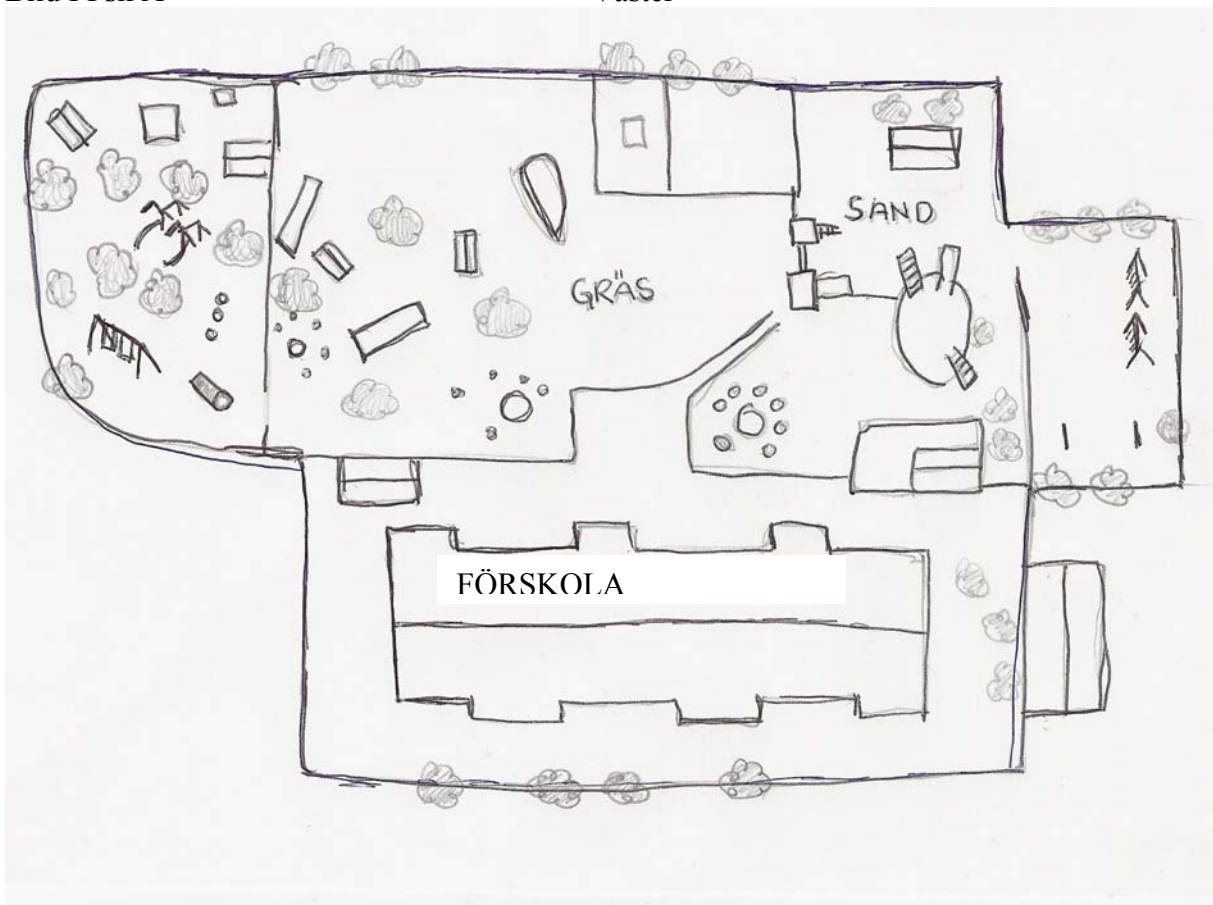
3.3 Beskrivning av förskolegårdarna och intervjugrupperna

Fsk A ligger på en liten höjd och stor del av förskolegården sluttar ner mot öster. Förskolegården är indelad i tre sektioner som kan stängas med grindar. På förskolegården finns många stora ekar, speciellt i den norra delen av förskolegården. Den norra delen är avdelad och anpassad till de allra yngsta barnen på förskolan. Där finns ett stort rör att krypa igenom, småbarnsgungor, en lekstuga, en balansgång, två trähästar att rida på, en bil gjord av trä, ett

förråd, en sandlåda och ett bord där barnen brukar ha vattenlek. De andra delarna av förskolegården är gjord för de äldre barnen. På marken finns gott om mindre stenar som barnen kan leka "inte röra marken" med och större stenar som de kan klättra upp på eller gömma sig bakom. Två stora ekar har fällts och dessa stockar ligger kvar på förskolegården till barnen att klättra på eller leka något annat. Det finns två lekstugor, en båt, en asfalterad plan till bland annat innebandy, en kulle med rutschkana, en klätterställning med rutschkana och hus, en stor sandlåda med fyra små sandbord och ett närliggande förråd med sandleksaker, två gungställningar med fyra gungor, en fotbollsplan, en grill, ett förråd med dockor och dockvagnar. Runt huset finns det plattor och i angränsning till dessa, ett förråd fullt med sparkcyklar, racerbilar, släp och trehjulingar. Största delen av förskolegården består av gräs, på vissa ställen lite vildvuxet då gräsklipparen inte kommer åt överallt, förutom runt förskolan där det är plattsättning. Förskolans yta med gård och lokaler är ungefär 7000 m².

Öster
Norr←↑→Söder
Väster

Bild I Fsk A

Fsk B ligger i ett naturskönt område med en förskolegård som har två olika gungställen med gungor för både små och stora barn, två olika rutschkanor med möjlighet för barnen att träna klättring på då där finns klättervägg på den som ligger vid cykelvägarna. Den andra rutschkanan har en hög och sluttande trappa och på baksidan finns där en vippgunga. På mitten av förskolegården finns en sandlåda där barnen ofta sitter och gräver. Cykelvägarna är en asfalterad gång som går runt en gräsplätt och upp vid skogen. Bredvid grinden upp mot skolgården, som barnen också är på ibland, ligger en backe och två stenar, en stor och en lite mindre. Det finns en lekstuga på förskolegården och framför den ligger en stock som barnen klättrar och går balansgång på. Uppe vid skogen finns en grillplats som förskolan använder vid vissa tillfällen. Mellan backen och stocken finns ett förråd där sandleksaker och cyklar med mera förvaras. Backen som ligger bredvid staketet mot skolgården, området med stocken framför lekstugan och ytan innanför cykelvägarna består av gräs. Vid gungorna är där sand och resten av förskolegården är asfalterad. Förskolans yta med gård och byggnader är cirka 5500 m².

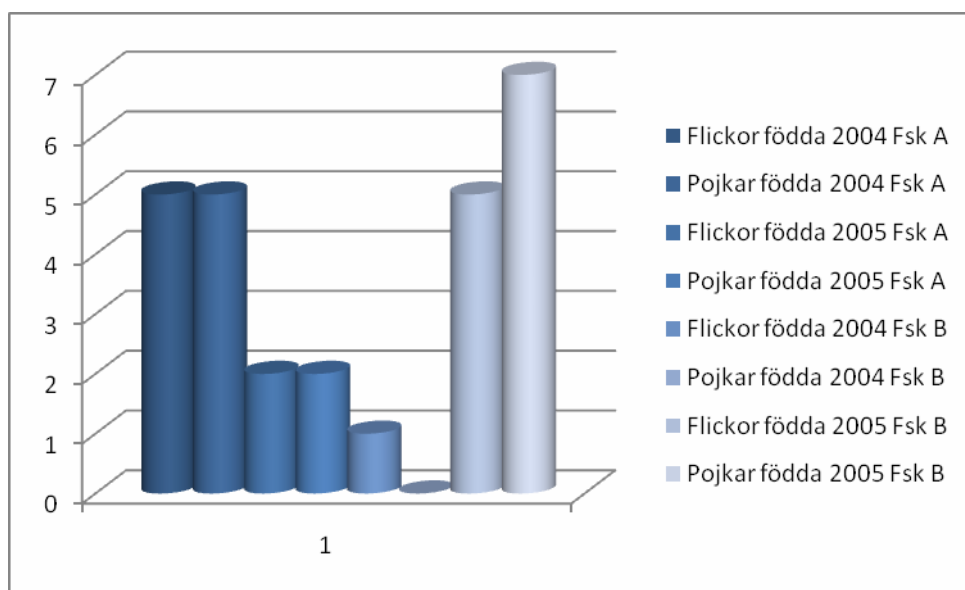
Bild II Fsk B

Norr
 Väster ← ↑ → Öster
 Söder

På Fsk A intervjuades sju flickor och sju pojkar varav fem flickor och fem pojkar var födda 2004 och två flickor och två pojkar var födda 2005. På Fsk B intervjuades fem flickor och sju pojkar som var födda 2005 och en flicka som var född 2004. På båda förskolorna fanns det fler barn som var födda 2004 och 2005 men de var lediga eller sjuka vid intervjutillfällena. I tabell I framgår fördelningen, av de barnen som var på förskolan vid de olika intervjutillfällena, mellan flickor och pojkar och vilket år de är födda.

Tabell I

3.4 Etiska övervägande

Vetenskapsrådet (2002) använder sig av fyra huvudkrav när det gäller forskning. I informationskravet poängterar de att det är av stor vikt att forskarna ska underrätta deltagarna i en undersökning vilka villkor som gäller vid deltagandet och vilken deras uppgift i projektet är. De belyser även att det är viktigt att tänka på samtyckeskravet där deltagarna får känna att det är frivilligt och i det här fallet kommer lappar med information att skickas ut och ansökan om tillstånd för intervjuer till föräldrarna/vårdnadshavarna då deltagarna är minderåriga (bilaga II). Deltagarna ska även känna att det är deras val om de vill medverka, hur länge de vill medverka och om de vill avbryta. Valet kan bero på att barnen är upptagna med annat och då är det viktigt att intervjuaren respekterar deras åsikter (Doverborg & Pramling Samuelsson 2000). Författarna menar vidare att för att bygga upp en positiv relation mellan intervjuaren och barnet är det viktigt att barns känslor och tankar blir respekterade. Det kan också vara så att det ställs

en fråga som barnet inte vill svara på och då anser författarna att barnet inte ska behöva känna press för att svara. Vetenskapsrådet (2002) poängterar att det är viktigt att de intervjuade blir informerade om konfidentialitetskravet som innebär att alla uppgifter om namn på barnen och förskolan är konfidentiella och figurerade. Alla föräldrar kommer att bli informerade om att konfidentialitetskravet följs och efter genomförd studie kommer intervjumaterialet att förstöras vilket Vetenskapsrådet nämner i sitt sista huvudkrav, nyttjandekravet.

3.5 Genomförande

På Fsk A genomfördes samtliga intervjuer utomhus med ett barn i taget och intervjuaren använde sig av en diktafon. Intervjuaren hade då varit hos barngruppen i fyra veckor och hade byggt upp en relation med dem. Intervjuerna utfördes antingen strax innan eller strax efter middag då förskolegården var tom på andra barn under tre dagar. Frågorna ställdes i den planerade ordningen men följdfrågorna blev annorlunda utifrån barnens svar.

Intervjuaren på Fsk B använde sig av en videokamera för att få med samtalen, inga personer finns med på bild. På Fsk B hade intervjuaren endast träffat barngruppen vid något enstaka tillfälle eftersom hon var på en annan avdelning. En pedagog på deras avdelning hade informerat barnen om att hon skulle komma strax efter frukost och intervju dem. Aktiviteterna var i full gång när intervjuaren kom dit och barnen ville inte avbryta dem för att följa med en relativt okänd människa ut på förskolegården. Pedagogen frågade en flicka, som är väldigt modig och framåt, om hon ville följa med ut och det ville hon. Hon gick runt och visade sina favoritplatser och svarade på frågorna. Tyvärr gav detta inte något positivt intryck på de andra barnen då ingen annan ville följa med ut efter det heller. De resterande intervjuerna fick hållas inomhus i förskolans personalrum. Även om tjusningen försvann lite med att de inte kunde visa sina platser så kunde de ändå berätta en del om förskolegården. Nästan alla intervjuerna inträffade under en och samma förmiddag förutom en som blev efter vilan. Frågorna ställdes i den planerade ordningen men de fick ganska ofta ställas på annorlunda vis för att barnen skulle förstå dem.

3.6 Bearbetning

Det inspelade materialet avlyssnades enskilt flera gånger för att kunna höra vad barnen verkligen svarade då de ibland pratade väldigt tyst och det var svårt att höra vad de sa och

sedan transkriberades detta ordagrant. Resultatet bearbetades genom att gemensamt studera likheter och skillnader i barnens svar och fem rubriker till resultatet valdes ut; favoritplats, fysisk aktivitet, rollekar, önskemål och plats där barnen kan vara ensamma på. Det som ingick under dessa rubriker markerades i ett färgschema på intervjuerna där alla favoritplatser var röda, fysiska aktiviteter var blåa, rollekar var gröna, önskemål var lila och plats där barnen kunde vara ensamma på var gula för att underlätta resultatdiskussionen och analysarbetet. Enligt Patel och Davidson (2003) är det önskvärt att använda sig av väl valda rubriker och lagom långa avsnitt som tematiserar tolkningen av analysen.

3.7 Reliabilitet och validitet

I en studie där kvalitativ inriktning ingår kan begreppen reliabilitet och validitet handla om att redogöra för insamlad och behandlad information på ett intressant, tillförlitligt och förståeligt sätt. Begreppen validitet och reliabilitet ger tillsammans pålitlighet åt en utredning (Thunman & Wiedersheim-Paul 2007). Validitet avser det som är intressant att mäta i sammanhanget och reliabilitet avser att det mäts på ett tillförligt sätt. Enligt Patel och Davidson (2003) är undersökningens tillförlitlighet relaterad till intervjuarens förmåga vid användandet av strukturerade intervjuer. Denscombe (2009) menar att tillförlitligheten består till stor del av intervjuarens identitet, föreställningar och värderingar och hur dessa påverkar undersökningens resultat. Författaren påpekar även att det är viktigt att intervjuaren tänker på sin reaktivitet. Med detta menas att som intervjuare bör du inte ha förutfattade meningar om studiens resultat innan den är genomförd utan du ska förhålla dig neutral till ämnet. För att få ett trovärdigt resultat i materialbearbetningen har personliga åsikter och värderingar lagts åt sidan vilket förhoppningsvis leder till att studien är tillförlitlig. Författaren menar att intervjuaren kan ställa sig frågan om resultatet och slutsatsen blivit detsamma om det varit en annan person som genomfört intervjun. Løkken och Søbstad (1995) poängterar att som intervjuare är det viktigt att tänka på att barnintervjuer inte alltid är tillförlitliga eftersom olika yttre kriterier kan påverka. En annan sak som författarna lyfter är att det kan vara hjälp för både intervjuaren och barnet att få fram ett relevant svar om intervjuaren ställer frågan många gånger och med olika ord. För att tillföra mer trovärdighet i studien hade fler metoder kunnat användas för att samla in material och ett exempel på detta hade kunnat vara observationer. Detta begrepp där forskaren använder sig av olika datainsamlingsmetoder nämns som ”triangulering” i Patel och Davidson (2003).

4. Resultat

I den här delen beskrivs resultatet av undersökningen i fem olika underrubriker; favoritplats, fysisk aktivitet, rollek, önskemål och plats där barnen kan vara ensamma. I resultatdelen används ordet barnen då det syftar på just de här barnen som är med i undersökningen och inte vad barn i allmänhet anser. Varje underrubrik innehåller ett par citat från barnens svar i undersökningen. Barnens namn är fingerade. Delen avslutas med en sammanfattning och slutsats.

4.1 Favoritplats

Barnens favoritplatser är följande; lekstugan, vid dockorna, där skolan och skolbarnen är, sandlådan, i skogen, matsalen, på en sten, i mitten, klätterträdet bakom förrådet, vid båten, vid klätterställningen, lekstugans tak, vid den lilla rutschkanan, gungorna, småbarnsgården, i huset, uppe i klätterställningen och den stora stocken (bilaga III). När barnens svar jämfördes på vilken typ av lekar som barnen helst leker på sin favoritplats kom det fram att 16 barn lekte rollekar och nio barn hade fysisk aktivitet där. Svaret från två barn var svårt att lägga i den ena eller den andra kategorin så deras svar kommer här; ”alla grejorna” och ”i mitten, man kan väl göra vad man vill”. I citat från ett av barnen, Stina, på en av förskolorna:

- Stina sitter på lekstugans tak.
- Varför är det så roligt att leka just här?
 - Jo, för man kan klättra upp. Det är det som är det roligaste.
 - Vad kan man leka för några lekar på lekstugans tak då?
 - Man kan leka apan hänger.
 - Ja, kan man leka något mer?
 - Man kan leka apan ålar.
 - Apan ålar. Nå't mer då man kan leka?
 - Ja. Man kan sling. Man kan göra så här... om man nästan kan flyga.

Vad är det då som karakteriserar barnens favoritplatser? Enligt vår undersökning vill 20 barn helst leka med olika materiella ting och sex stycken vill helst leka med naturliga ting. Även här anser ett barn att ”man kan väl göra vad man vill”. Ett barn i undersökningen nämner att han tycker mycket om att sitta på lekstugans tak för där har han utsikt över alla barnen och han ser när hans bästa kompis kommer till förskolan. Exempel på materiella saker är sandlådan där några barn letar efter skatter, lekstugan där olika rollekar utspelar sig, cyklarna och gungorna. Cyklarna använder barnen till olika saker, dels att cykla på men även att gå in i olika roller där

cyklarna blir till olika fordon, till exempel ambulans. Naturliga ting i vår undersökning har bland annat visat sig vara pinnar i skogen, klätterträd och en stock på marken. Pinnarna inspirerar barnen till att panga och några barn använder pinnarna som pistoler när de leker tjuv och polis. I barnens fantasi förvandlades stocken både till flygplan och till rymdraket.

4.2 Fysisk aktivitet

I undersökningen har följande fysiska aktiviteter kommit fram som barnen på våra förskolor tycker om att sysselsätta sig med när de vistas ute på förskolegården; gungor, åka rutschkana, rulla ner för backen, klättra i träd, spela fotboll, cykla, springa i backen, hänga upp och ned, klättra upp på lekstugans tak, hänga i ringar, olika rörelselekar till exempel plätt och kom alla mina kycklingar, snurrunga, kurragömma, leka racerbilar med sparkcyklar och hoppa (bilaga IV). Här förklarar en flicka varför hon tycker det är roligast att gunga:

- Tove, när du är här ute på förskolegården, vad tycker du är roligast att leka med då?
- Gunga.
- Du gillar att gunga. Varför tycker du att gungorna är roligast?
- Därför att de går högt upp i luften.

Sven tycker om att springa när han är ute på förskolegården och leker och förklaringen är:

- När du är ute på förskolegården, vad tycker du att det är roligast att leka då, Sven?
- Åh, springa.
- Var brukar du springa någonstans?
- Där som skolan är.
- Jaha, där som backen är? Varför är det roligast att springa där?
- Jag vet inte, för att det är kul.

Olle nämner många fysiska aktiviteter som han leker ute på förskolegården och några av dem kommer här:

- Olle, när du är här ute på lekparken vad tycker du är roligast att leka med då?
- Med gunga.
- Du gillar att gunga. Gillar du nå't annat med?
- Ja, leka med racerbilarna.
- Racerbilarna. Var någonstans brukar du leka när du leker med racerbilarna?
- Brum.
- Runt huset här och ner för backen här?
- Ja, vilket håll jag vill.
- Alla hållen kör du på. Varför är det roligt att leka det då?
- För jag bara tycker det.
- Du kör ju fort, det har jag nog sett.
- Ja, det är därför jag tycker att det är kul.

4.3 Rollek

Undersökningsgruppen nämner följande rollekar som de tycker om att leka; mamma, pappa och barn, Rödluvan, Peter Pan, apan som hänger på lekstugans tak eller som ålar, rymdraket eller flygplan på en stor stock, åka båt till Sälen, gräva efter skatter i sandlådan, panga med pinnar och leka tjuv och polis, hoppa ner undan krokodilerna från lekstugans tak, plätt, fastna i ett nät i klätterställningen, resa med gungan, leka i lekstugan, göra geggamoja, köra dockvagn, leka med dockor och gräva, göra torn och baka i sandlådan. Barnen som svarade att de leker kurragömma och mamma, pappa och barn svarade på följdfrågan; varför det är roligast att leka?, för att det finns bra ställen att gömma sig på, för att det är jättekul och för att det är det. Ett citat av Rasmus om rollek:

- När du är därute på förskolegården, vad tycker du är roligast att leka då?
- Med pinnar.
- Vad leker du då för något?
- Åh, tjuvar och poliser.
- Var leker ni det någonstans ute på gården?
- Åh, uppe i skogen så att ingen ser det. Vi skjuter, fast vi slåss inte för de har ju inga pistoler, de har ju inga svärd.
- Nej, det har de ju inte.
- Men de har pistoler som det är bra att skjuta med så att de dör.
- Ja.
- De tjuvarna då får de ju vara i fängelset när de är död.
- Ja, det kanske de får.
- De får ligga där i sängen.

4.4 Önskemål

Barnen fick berätta om en eller två saker som de tycker ska finnas eller önskar att det skulle finnas på deras förskolegård och det var; material att bygga hus och gubbar med, fler gungor, nya klätterställningar, ny rutschkana, hopptorn, gummiklätterträd, lekstuga, sandlåda, fler spadar, blommor, vatten, hästar som det går att rida på, ”ett hjärta som jag får ha i handen när jag fyller år och det ska vara en flagga med glitter och klistermärken på”, star wars film, lite vatten med fiskar i, ”allting som är möjligt”, gatukritor och ett bord där barn kan sitta och rita. De flesta barnen i undersökningen hade många kreativa idéer på vad de ansåg saknades på deras förskolegård. De berättade om många olika saker som de skulle önska att det fanns på just deras förskolegård. Ett exempel på en konversation med Kalle:

- Vilka saker vill du att det ska finnas på din förskolegård?
- Jag vill ha allting som är möjligt.

- Allting möjligt vill du ha därute. Vad skulle du leka då om det fanns allt möjligt?
- Det måste jag ha för annars kan inte mamma och jag vara där.

För en del barn var det lättare att förstå vilket svar som eftersträvades när de fick frågan om vad som saknades på förskolegården istället för att de skulle berätta vad de önskade att där skulle finnas. Detta kan bero på att frågan är väldigt abstrakt och förmodligen är ganska svår att svara på. På den ena förskolan var det fem barn och på den andra var det två barn som ansåg att det inte saknades något på förskolegården.

4.5 Plats där barnen kan vara ensamma

Platser där vissa av barnen kände att de kunde vara ensamma på var följande; skogen, gräset, rutschkanan, sandlådan, ”där jag ser att det inte är några folk”, på en sten, ”går bort från kompisarna och sätter mig på den platta stenen”, trädet bredvid rutschkanan, gungorna, på kullen, den norra hörnan på lekplatsen, båten, mitt i mitten av asfalten, leker med grejor i förrådet, bredvid kullen och rutschkanan, gå upp på något eller sitta på någonting, i huset, den stora stocken, lekstugan, klättrar på lekstugstaket och bredvid det lilla förrådet (bilaga V). Däremot har det upptäckts i undersökningen att tre barn, två på den ena förskolan och en på den andra, saknar en plats där de kan leka eller vara för sig själva en stund och så här svarade Rasmus:

- Om man tänker så här om du vill leka ensam och vara för dig själv en stund ute på gården finns det då någon plats där man kan vara själv därute?
- Nähä.
- Det finns det inte?
- I lekstugan är det många barn när jag går in.
- Så då kan man inte vara där inne själv?
- Nej och när jag går upp i skogen så tänker jag... när någon annan går upp i skogen då säger jag till att de ska gå ner igen.
- Det kan man ju göra ibland när man vill vara ifred.
- Och om de inte gör det så säger jag till dig.
- Det kan du göra!

Det fanns ett barn på varje förskola som inte ville vara ensam utan de ville ha någon kompis hos sig. Barnet på den ena förskolan, Lisa, reagerar på ordet ensam och säger följande:

- Om du vill leka ensam och vara för dig själv en stund, vart på gården går du då någonstans?
- Vadå ensam?

- Ensam, om du vill vara alldeles ensam, vart går du då någonstans, finns det någon plats som du kan gå där du är alldeles ensam?
- Då säger jag till fröken att ingen vill leka med mig.
- Jaha, men om du vill vara ensam då säger du då till fröken att de andra ska gå bort?
- Jag vill inte vara ensam.
- Du vill inte vara ensam därute, nej.

Barnet på den andra förskolan, Nilla, som inte ville vara ensam svarade så här på frågan:

- Om du vill leka ensam och vara för dig själv en stund, vart går du då?
- Ja, jag kan gå upp på nåt eller sitta på nånting.
- Mm. Ibland vill man ju vara ensam. Är det nåt speciellt ställe du går till då när du vill vara ensam?
- Nej. Jag kan vara där det finns kompisar.
- Jaja, du vill vara där det är kompisar.

Här följer några kommentarer om barnens egna platser; ”jag har en egen sandlåda hemma”, ”där man ser att det inte är några folk”, ”mitt i mitten och så dansar jag lite”, ”man kan vara i skogen om inte finns någon där”, ”jag ähh går och tar lite grejer inne i förrådet där och leker lite med dem”, ”sitta på en sten och prata med mig själv”, ”ähum, hemma hos min mamma”, ”går bort från kompisen och leker själv”, ”på den platta stenen” och ”då går jag ner till gungorna och sätter mig där och är sur”.

4.6 Sammanfattning

Svaren från de båda förskolorna tyder på att barnen är väldigt aktiva när de vistas ute på sin förskolegård. Svaren från de äldre barnen visar att de gärna vill utmana sig själva genom att klättra och gunga högt, högt, högt. På den ena förskolan var det ett barn som inte nämnde någon fysisk aktivitet och på den andra var det tre barn. Dessa fyra barn hade gemensamt att de var fokuserade på rollekar istället för fysiska aktiviteter. I undersökningen fanns det även barn som inte nämnde rollekar som någon aktivitet som de brukar göra, på ena förskolan var det fyra barn och på den andra var det två barn. Både när det gäller rollekar och fysisk aktivitet märks i undersökningen att barnen är mest intresserade av att leka med materiella ting framför naturliga ting, exempel på rollekar med materiella ting i undersökningen var; ambulans med cyklar och mamma, pappa och barn i lekstugan och exempel på rollekar med naturliga ting var; tjuv och polis med pinnar och rymdraket på en stor stock. Exempel på materiella ting när det gäller fysisk aktivitet så var det gungor, cykla, åka rutschkana och klättra på klätterställningar. Naturliga ting som användes vid fysisk aktivitet var bland annat; springa på gräset, klättra i träd

och rulla ner för backen. Vid jämförelse av barnens favoritplatser och plats där de kan vara ensam upptäcktes att sju barn svarade samma plats på båda frågorna och resterande 20 barnens svar visade sig att de hade olika platser som de vistades på beroende på vad de ville göra. Det fanns barn på båda förskolorna som inte ville vara själva utan de ville vara tillsammans med någon kompis. På båda förskolorna fanns det barn som kände att det inte finns några platser som de kan vara ensam på. Beror detta på större barngrupper men samma förskolegård? Då studien handlar om hur barn upplever sin förskolegård bestämdes att sista frågan på intervjuerna skulle vara om barnen tycker om sin förskolegård eller inte. På den ena förskolan där 13 barn intervjuades svarade samtliga att de tycker om sin förskolegård och på den andra förskolan där 14 barn intervjuades svarade tolv att de tycker om sin förskolegård, en att den inte tyckte så mycket om den och en som inte tyckte om den alls. En tolkning är att det kan ha varit så att den som inte tyckte så mycket om sin förskolegård kan ha haft tankarna kvar på att den skulle sitta vid gungorna och sura och den sistnämnda berättade att den hellre ville vara hos sin mormor. Två kommentarer om förskolegården; jag tycker om min förskolegård för här finns fler saker än på min förra förskola och ”ja, jag älskar den är så många grejer. Men om det hade varit lite mer grejer, så hade, det är lite lite grejer nu”. Barnen hade många kreativa förslag på vad de önskade skulle finnas på förskolegården men det var ändå ganska många som ville ha det som redan fanns, fast nyare, till exempel en ny rutschkana eller en ny klätterställning.

5. Diskussion

Den första delen lyfter fram tillvägagångssättet för insamlingen av materialet till undersökningen. Den andra delen består av en diskussion där de viktigaste resultaten beskrivs och jämförs med litteraturen. Den tredje och sista delen innehåller förslag på vidare forskning.

5.1 Metoddiskussion

Enskilda intervjuer valdes som forskningsmetod för att få fram syftet med studien och för att få med alla barnens tankar. Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) menar att i en gruppintervju så har barnen nytta av varandras tankar och reflektioner. Det finns trots allt risker med gruppintervjuer, till exempel att alla barn inte kommer till tals och detta var något som ville undvikas eftersom studien utgår från barns tankar och varje barns tankar är viktiga. Många av barnen hade svårt för att förstå frågorna och då följdes Løkken och Søbstads (1995) exempel och frågan ställdes på nytt på ett annorlunda vis. Denna metod medförde att barnen lättare kunde förstå frågorna och ge ett relevant svar. En hög grad av strukturering valdes för att underlätta analys och resultat (Denscombe 2009) och precis som misstanken var behövdes frågorna ställas på olika sätt vid intervjutillfällena för att barnen skulle förstå frågan. Diktafon alternativt videokamera var de hjälpmedel som användes för att slippa föra anteckningar under intervjun och därmed kunde intervjuaren vara helt fokuserade på barnet och dess svar. En annan fördel med att spela in intervjuerna var att hela intervjun med alla kommentarer fanns tillgängliga och kunde lyssnas på vid flera tillfällen och det riskerades inte att tappa eller glömma bort några kommentarer (Doverborg & Pramling Samuelsson 2000).

När tankarna på valet av intervjugrupper tog fart var det ett naturligt val att använda våra vfu-platser eftersom intervjuerna skulle spenderas fem veckor där då arbetet på studien påbörjades. Fyra och femåringar valdes att användas då de troligtvis kan tillföra undersökningen värdefullt material, detta gjorde att barn från andra avdelningar från förskolan behövde lånas in. Då vissa dagar valdes till att avsätta för intervjuer blev det slumpen som fick avgöra vilka barn som ingick i studien. Det fanns inga tankar på att det skulle vara en jämn fördelning mellan pojkar och flickor utan fokus låg på barnens ålder. Tanken var att intervjuerna skulle genomföras utomhus på båda förskolorna för att barnen skulle få lättare att komma ihåg vad som finns på förskolegården, vad som eventuellt saknas där och det underlättar nog också då de ska hitta sin favoritplats om den finns inom synhåll.

När intervjuerna genomfördes på Fsk A hade intervjuaren varit på förskolan i fyra veckor och hon hade byggt upp en relation med barnen. Detta gjorde att barnen följde med intervjuaren ut utan några bekymmer, de såg det hela som en kul grej och att de fick ha ensamtid med en för dem känd pedagog. På grund av vissa omständigheter fick de flesta barnen på Fsk B intervjuas inomhus. Omständigheterna var bland annat att barnen var upptagna med andra aktiviteter som de inte ville bryta upp för att följa med en person ut som de inte kände sig trygga med. Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) nämner att om intervjuaren har byggt upp en relation med barnen och respekterar deras tankar och känslor så underlättar detta intervjusituationen. För att hjälpa barnen att få en relation med den som kom för att intervjua informerade en av pedagogerna på barnens avdelning om vad som skulle hända och barnen blev intervjuade i en för dem trygg miljö (Doverborg & Pramling Samuelsson 2000; Løkken & Søbstad 1995). Samtidigt som önskan var att barnen skulle känna en trygghet med intervjuaren skulle de även känna att de hade full uppmärksamhet från intervjuaren och vice versa. Valet blev därför att genomföra intervjuerna på den ena förskolan när förskolegården var tom på andra barn och i ett enskilt rum på den andra så att de inte skulle bli distraherade av vad de andra lekte eller gjorde. De barn som blev intervjuade inomhus såg inte förskolegården under intervjun och deras svar hade kanske blivit annorlunda och mer utförliga om de hade sett förskolegården samtidigt som de berättade om de olika platserna. Utifrån svaren från Fsk A och Fsk B upplevs inte att barnens placering hade någon direkt skillnad utan alla kunde berätta om sin favoritplats och svaren påminde om varandra.

Det är nödvändigt att föräldrar/vårdnadshavare får information och möjlighet att tycka till om deras barn får vara med på intervju eller inte så därför delades lappar ut till dem och när svar kommit in kunde intervjuerna genomföras. Föräldrarna/vårdnadshavarna fick även information av oss att namnen fingeras och materialet förstörs efteråt. Denna information kan medföra till att föräldrar/vårdnadshavare känner sig mer positiva till att låta sina barn delta i undersökningen. I undersökningen visade sig detta genom att alla barnen fick vara med på intervjuerna och det upplevdes som positivt. Det har diskuterats att egna föreställningar och värderingar kan påverka barnen och deras svar och precis som Denscombe (2009) anser att intervjuaren ska förhålla sig neutral till ämnet så har personliga åsikter och värderingar lagts åt sidan vid intervjuerna och efterarbetet.

5.2 Resultatdiskussion

Syftet med studien var att få reda på hur barn upplever sin förskolegård och deras tankar om den. Utifrån resultaten upplevs att barnen ser på sin förskolegård på ett positivt sätt samt att de flesta är nöjda med de saker som finns där men även att de kan komma med förslag på vad de önskar skulle finnas där. I litteraturen poängteras att barns tankar och idéer ska finnas med när miljön på förskolegårdar planeras. Bland annat så menar Björklid (2005) och Grindberg och Langlo Jagtøien (2000) att det är viktigt att barn får delta aktivt i planeringen av den fysiska miljön och att de vuxna har ett stort ansvar att ta vara på och stödja barns initiativ. Lpfö98 poängterar att vuxna ska låta barn få vara delaktiga i hur och vad som ska utföras i verksamheten (Läroplan för förskolan 1998). Barn vill ha platser där de kan vara ifred liksom platser där de kan utmanas fysiskt därför är det viktigt menar Clark (2007a) att de som planerar hur miljön på förskolegården ska se ut ska lyssna på barns åsikter. Lpfö98 anser att om barn får vara delaktiga i planeringen på förskolan kan detta leda till att de lär sig att ta ansvar för sina handlingar och att vara rädda om förskolans miljö. Troligtvis kan detta leda till att barn får en roligare, tryggare och mer lärorik miljö att vistas i om de känner att deras tankar och idéer är viktiga och uppmärksammas (Läroplan för förskolan 1998).

I vår undersökning var det barn som nämnde att de saknade en plats där de kände att de kunde få leka själva eller bara få vara ifred. Det kan vara så att barngrupperna är för stora samtidigt som förskolegården är till för färre barn. Söderström et al (2004) poängterar att dagens förskolor, till skillnad mot daghemmen förr, saknar tomter med stora ytor, vilket gör att fler barn ska få plats på samma utrymme som mindre antal barn tidigare. Författarna nämner även att det kan vara så illa att vissa förskolor saknar egen förskolegård och de får då ta del av eventuella lekplatser i kvarteret. Björklid (2005) menar att det är viktigt hur pedagoger utformar förskolans miljö för att skapa platser där barn kan vara ifred och leka ostört. Därför är det viktigt att förskolegården har utrymme där alla barn kan känna att de har sin egen plats för att undvika konflikter samtidigt som utveckling och lärande sker.

Idag är utevistelse en del av verksamheten i förskolan, det vill säga den är lika viktig som sångstund, vila och samling. Utevistelse var en viktig del i barns kunskapsutveckling redan under tidigare århundraden och det ansågs att barn lärde sig bättre om de fick möjlighet att använda alla sina sinnen på olika sätt utomhus (Dahlgren 1997). Det är genom de sinnliga upplevelserna som barns ingång till verkligheten sker, det vill säga de får en djupare förståelse

för sin omvärld (Norén-Björn, Andersson & Mårtensson 1993). I förslag till ny läroplan (Skolverket 2009) nämns det att för att kreativiteten och fantasin ska kunna främjas bör verksamheten ha stor tillgång på varierat material. Lpfö98 poängterar att för att få en miljö som inspirerar barn till utveckling, lek och lärande måste pedagoger samarbeta. I förskolan ska barn erbjudas en öppen, innehållsrik, trygg och inbjudande miljö att vistas i (Läroplan för förskolan 1998). Detta kan tolkas som att det är väsentligt för den pedagogiska verksamheten vilka material som finns på förskolegården och hur pedagoger kan utmana barnens sinnliga upptäckter, fantasier och kreativitet. Barnen i undersökningen uppskattar både materiella och naturliga ting men de flesta nämner de materiella som extra spännande och inspirerande, till exempel gungorna där de får möjlighet att utmana sig själva på ett riskfyllt sätt genom att gunga högt, högt. Det är framför allt de äldre barnen i undersökning som svarat att de vill ha olika fysiska utmaningar såsom att klättra högre och högre i förskolans klätterträd. Om barn ska kunna gynna sin lek, rörelsefrihet, kreativitet, lärande, välbefinnande och fysisk aktivitet krävs att barn måste få utsättas för risker eller får ta risker på rimlig nivå, enligt Långberg (Åkerblom 2006). Då de teoretiska utgångspunkterna i studien utgår från barns perspektiv så bör du som pedagog tänka tillbaka på när du själv var barn och hur roligt du hade istället för att du ska vara orolig för att barn skadar sig för att lekarna är vilda.

Utevistelse har två gynnsamma effekter, dels utelekens hälsofrämjande effekter där barns lek och rörelse utomhus gör att deras smidighet, balans och rörelse blir bättre men också en lägre sjukfrånvaro bland förskolebarn eftersom infektionsspridningen är en mindre risk utomhus (Söderström et al. 2004; Granberg 2000; Brodin & Sandberg 2008; Björklid 2005). Därför är det extra viktigt att barn får vara med och planera hur förskolegården ska se ut för då vill de troligtvis spendera mer tid där. I undersökningsgruppen var det 23 barn som nämnde en eller flera fysiska aktiviteter som de brukar leka när de vistas ute på sin förskolegård. Fantasi stimuleras mer i utomhusmiljö än i inomhusmiljö (Björklid 2005). Barns fantasi blir mer fantasifull och produktivare när barn befinner sig i en rik miljö. För barn kan en rik miljö innebära att förskolegården har föremål som de önskar ska finnas där. Fantasin är en viktig funktion i en människas beteende och utveckling (Vygotskij 1995). Även Dewey och Key lyfter fram den skapande fantasin, kunskapen att kunna prova på att göra saker själva och sinnen som viktiga delar när barn ska skapa en relation med verkligheten (Dahlgren et al. 2007). Lpfö98 poängterar att leken, kreativiteten, det lustfyllda lärandet, barns egna idéer och fantasin i leken är viktiga delar i förskolans verksamhet, både inomhus och utomhus (Läroplan för förskolan 1998). Norén-Björn, Andersson och Mårtensson (1993) menar att i en miljö där

barnen kan leka i mindre grupper eller för sig själva och där det finns gott om platser där barn kan gömma sig, försvinna till eller skapa sig utsikt över kringliggande landskap främjar barns fantasi. En pojke i undersökningen berättade att han tycker om att sitta på lekstugans tak eftersom han därifrån har utsikt över hela förskolegården och kan kolla in vad kompisarna gör och han kan se vem som kommer till förskolan.

Brodin och Sandberg (2008) menar att barn tycker om att leka där vuxna inte ser dem och det är på de platser som barn lär sig att samspela med kamrater och olika föremål. Barn kan skapa en känsla där de känner att de är skyddade från vuxnas värld och de känner sig oberoende av vuxnas hjälp. Cele (2006) anser att barn kan med enkla medel, såsom att flytta på gräs eller en pinne, skapa egna platser som inte vuxna känner till eller ens förstår att det har skett en förändring. Att barn vill leka på undanskymda platser har upptäckts genom svaren där barnen berättar om sina favoritplatser som oftast är uppe i skogen eller på ett tak, inne i ett hus, bakom en kulle eller ett förråd eller under rutschkanan där de kan gräva. En annan sak som även upptäcktes vid genomgång av barnens svar om deras favoritplatser så påminde de i många fall om de saker som de önskade skulle finnas på förskolegården. Båda förskolorna hade redan lekstuga, sandlåda, klätterställning, rutschkana och gungor och dessa platser var favoriter för några barn men ändå var där de som önskade sig nya, en annan sorts rutschkana till exempel. Kan detta bero på att barnen är begränsade i sitt sätt att tänka på vad en förskolegård ska innehålla och hade resultatet av önskemål blivit annorlunda om barnen haft möjlighet att göra studiebesök på andra förskolegårdar och blivit inspirerade av dem? Under diskussioner har olika funderingar kommit upp på varför barn har svårt att komma på nya saker som de önskar sig på sin förskolegård och citatet ”jag vill ha allting som är möjligt”, blev därmed titeln på studien.

5.3 Förslag till fortsatt forskning

Det hade varit intressant att jämföra en förskola där barnen verkligen fått vara med och planera sin förskolegård med en förskola där de vuxna planerat förskolegården. Hur stor är skillnaden mellan dessa två förskolegårdar? Hade förskolegårdarna sett annorlunda ut om det var många flickor som varit med och planerat eller om det varit många pojkar? Under detta forskningsarbete framkom det att många forskare anser att barns tankar är viktiga vid planering av förskolegårdar och därför ställdes frågan till barnen: Vilka saker vill du att det ska finnas på din förskolegård? Vad skulle du leka då? Barnen svarade i många fall de saker som redan fanns

på förskolegården. Hade svaren sett ut på ett annat sätt om barnen hade fått möjlighet att se hur andra förskolegårdar är planerade? Det hade också varit intressant att ta reda på hur många kvadratmeter varje barn har på förskolegården idag och hur mycket de bör ha?

6. Sammanfattning och slutsats

Syftet med denna studie var att undersöka hur barn upplever sin förskolegård och deras tankar om den. Studien tar även upp vilken betydelse sinnen och fantasi har och har haft för barns utveckling och lärande under deras utevistelse på förskolegården. Det övergripande målet med studien var att få fram barnens tankar om deras syn på hur de vill att förskolegården ska se ut och därför valdes barns perspektiv som teoretisk utgångspunkt. Barns perspektiv på vad de vill ska finnas på förskolegården visas redan i titeln; ”Jag vill ha allting som är möjligt”.

Mårtensson (2004) är en av de forskare som anser att trots att förskolegården har blivit en ännu viktigare plats för många barn då de spenderar mer tid där så har planering kring förskolegårdar minskat. Långberg anser att när en förskolegård ska planeras är det barns åsikter som är de viktigaste inspirationskällorna då det är barnen själva som är experter på sin miljö (Åkerblom 2006). Vuxna bör därför ta vara på och stödja barnens initiativ och låta dem aktivt planera den fysiska miljön på förskolan (Björklid 2005; Grindberg & Langlo Jagtöien 2000). Ett annat problem är att barngrupperna har blivit större medan förskolegårdens yta inte har utökats (Söderström et al. 2004). Detta problem blir ännu större när personalneddragningar medför att det blir svårare för barn och pedagoger att komma iväg till närliggande naturområde (Björklid 2005).

Kvalitativa intervjuer med barn på två förskolor valdes och det är deras svar som ligger till grund för resultatet. Diktafon och videokamera var utmärkta hjälpmedel dels när intervjuerna ägde rum och dels vid bearbetningen då alla barnens kommentarer kom med. Intervjuerna genomfördes enskilt utomhus på Fsk A och nästan alla på Fsk B inomhus, trots detta upplevdes det att alla barn kunde berätta om de olika platserna ute på förskolegården. Resultatet av vår undersökning tyder på att under utevistelsen på förskolan är barnen aktiva och leker olika rollekar och utför olika fysiska aktiviteter. Utifrån svaren märktes i undersökningen att barnen föredrar materiella ting framför naturliga ting både när det gäller rollekar och fysisk aktivitet. De materiella tingen är det som står högst på önskelistan när det gäller saker som barnen fick önska att det skulle finnas på deras förskolegård och många av önskingar fanns redan på förskolegården men de ville ha till exempel nya rutschkanor och gungor. Bland de naturliga tingen som barnen önskade fanns till exempel vatten med fiskar i, blommor och hästar att rida på.

Slutsatsen är att på både Fsk A och Fsk B tyckte nästan alla barnen att det var lätt att svara på vilken plats som var deras favoritplats. På Fsk A tyckte de flesta barnen om att vara på de delar där det är tänkt att de stora barnen ska hålla till och dessa platser är utspridda över nästan hela förskolegården. Även på Fsk B var barnens favoritplatser utspridda på hela förskolegården. På båda förskolorna var det de materiella tingen som var överrepresenterade när det gällde barnens favoritplatser. Exempel på lekar som de lekte på favoritplatserna var olika rollekar och fysiska aktiviteter och rollekarna var mest attraktiva för barnen. Barnen tyckte att det var svårt att berätta vad de saknade på sin förskolegård så de fick hjälp då frågorna ställdes på olika sätt och detta underlättade för barnen. Några av barnen var nöjda med det som erbjöds på förskolegården och de ansåg att inget saknades. De flesta barnen i undersökningen hade platser där de kände att de kunde få vara i fred och kullen, gungorna och lektugan var de platser på Fsk A som var populärast. På Fsk B var det tre barn som ansåg att förskolegården inte har några platser där de har möjlighet att vara ensamma och de andra barnens svar visade att det var de naturliga områdena som var bäst när de ville vara ensamma. I svaren kan det utläsas att barnen är nöjda med sin förskolegård då nästan alla barn som intervjuades svarade att de tycker om sin förskolegård.

Referenslista

Arnér, Elisabeth & Tellgren, Britt (2006). *Barns syn på vuxna: att komma nära barns perspektiv*. Lund: Studentlitteratur

Barnkonventionen (1989) <https://www.unicef.se/barnkonventionen>, hämtad 2009-11-30

Björklid, Pia (2005). *Lärande och fysisk miljö: en kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1827>

Brodin, Jane & Sandberg, Anette (2008). *Miljöer för lek, lärande och samspel*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Bråten, Ivar (red.) (1998). *Vygotskij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur

Cele, Sofia (2006). *Communicating place: methods for understanding children's experience of place*. Diss. (sammanfattning) Stockholm : Stockholms universitet, 2006
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-1270>

Clark, Alison (2007a). *A Hundred Ways of Listening – Gathering Children's Perspectives of Their Early Childhood Environment*. YC young children.

Clark, Alison (2007b). *Views from inside the shed: young children's perspectives of the outdoor environment*. Education 3-13 Vol. 35, No. 4, November 2007, pp. 349 – 363.

Dahlgren, Lars Owe (1997). *Utomhuspedagogik: boklig bildning och sinnlig erfarenhet : ett försök till bestämning av utomhuspedagogikens identitet*. Linköping: Linköpings univ.

Dahlgren, Lars Owe (red.) (2007). *Utomhuspedagogik som kunskapskälla: närmiljö blir lärmiljö*. Lund: Studentlitteratur

Denscombe, Martyn (2000). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur

Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Dewey, John (2004). *Individ, skola och samhälle: utbildningsfilosofiska texter*. 4., [utök.] utg. Stockholm: Natur och kultur

Doverborg, Elisabet & Pramling Samuelsson, Ingrid (2000). *Att förstå barns tankar: metodik för barnintervjuer*. 3., [omarb.] uppl. Stockholm: Liber

Freinet, Célestin (1976[1975]). *För folkets skola: en praktisk vägledning för den allmänna skolans materiella, tekniska och pedagogiska organisation*. 2. tr. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Greenfield, Cheryl (2004). "Can run, play on bikes, jump the zoom slide, and play on the swings": *Exploring the value of outdoor play*. Australian journal of early childhood. Canberra Australian Pre-School Assoc.

Grindberg, Tora & Jagtøien, Greta Langlo (2000). *Barn i rörelse: fysisk aktivitet och lek i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur

Hangaard Rasmussen, Torben (1993). *Den vilda leken*. Lund: Studentlitteratur

Läroplan för förskolan: Lpfö 98. (1998). Stockholm: Utbildningsdep., Regeringskansliet
Granberg, Ann (2000). *Småbarns utevistelse: naturorientering, lek och rörelse*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Lökken, Gunvor & Søbstad, Frode (1995). *Observation och intervju i förskolan*. Lund: Studentlitteratur

Mårtensson, Fredrika (2004). *Landskapet i leken: en studie av utomhuslek på förskolegården*. Diss. Alnarp : Sveriges lantbruksuniversitet, 2004 <http://epsilon.slu.se/a464.pdf>

Molander, Joakim (2003). *Vetenskapsteoretiska grunder: historia och begrepp*. Lund: Studentlitteratur

Nationalencyklopedin • Lång <http://www.ne.se/lang/friedrich-fröbel>, hämtad 2009-11-24

Norén-Björn, Eva, Andersson, Inger & Mårtensson, Fredrika (1993). *Uteboken*. 1. uppl. Stockholm: Liber utbildning

Olsson, Titti (1995). *Skolgården: det gränslösa uterummet*. 1. uppl. Stockholm: Liber utbildning i samarbete med Världsnaturfonden (WWF)

Patel, Runa & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 3., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

Pramling Samuelsson, Ingrid & Asplund Carlsson, Maj (2003). *Det lekande lärande barnet: i en utvecklingspedagogisk teori*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonja (2006). *Lärandets grogrund: perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Selin, Eva (2007). *Rum för utelek*. Solna: Fortbildning/Förskoletidningen

Skolverket (2009). *Redovisning av uppdrag om förslag och förtydliganden i läroplanen för förskolan*. Stockholm: Skolverket. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2263>

Söderström, Margareta, Mårtensson, Fredrika, Grahn, Patrik & Blennow, Margareta (2004). *Utomhusmiljön i förskolan –Betydelse för lek och utevistelse*. Ugeskrift for læger, 166 (36), 3089

Thunman, Carl G & Wiedersheim-Paul, Finn (2007). *Robhan - din handledare på nätet*, EKI, Mälardalens Högskola och Företagsekonomiska institutionen, Uppsala universitet <http://www.eki.mdh.se/kurshemsidor/foretagsekonomi/robhan/index.htm>,. Hämtad 2009-11-12.

Trageton, Arne (1996). *Lek med material: konstruktionslek och barns utveckling*. 1. uppl. Stockholm: Runa

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Vygotskij, Lev Semenovic (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos

Åkerblom, Petter (2006). *Ut och lek!: kreativa utemiljöer för barn och unga*. Alnarp: MOVIUM, SLU <http://www.movium.slu.se/publikationer/pdf/06%20nr%202.pdf>

Bilaga I

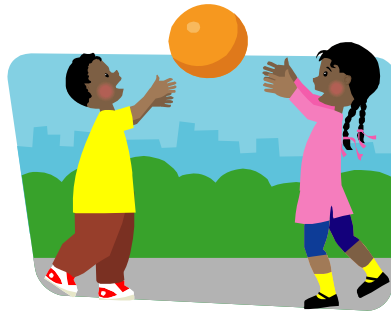
Intervjufrågor

1. När du är ute på förskolegården, vad tycker du är roligast att leka då?
2. Var tycker du om att leka? Varför?
3. Visa mig din bästa plats, varför är det bra här? Vad kan man leka här?
4. Vilka saker vill du att det ska finnas på din förskolegård? Vad skulle du leka då?
5. Om du vill leka ensam och vara för dig själv en stund, vart på förskolegården går du då?
6. Tycker du om din förskolegård?

(Anledningen till att frågorna tas i denna ordning är för att få igång barnens tankar om vad de egentligen tycker om sin förskolegård).

Bilaga II

Hur tänker barn om sin förskolegård?

Hej!

Vi är två blivande förskollärare från Kristianstad Högskola som skriver en C-uppsats om förskolans utemiljö. Vi är intresserade av barnens tankar om sin förskolegård och skulle därför vilja intervjua era barn. I vår redovisning kommer inga namn nämnas, ej heller vilken förskola som är med i undersökningen. Vi behöver ert godkännande till intervjuerna. Efter undersökningen kommer allt material att förstöras.

Har ni frågor eller funderingar så är ni välkomna att höra av er.
Tack på förhand!

Ann Johnsson & Lotta Enoksson

Ann tel: xxxx-xxxxxx

Lotta tel: xxxx-xxxxxx

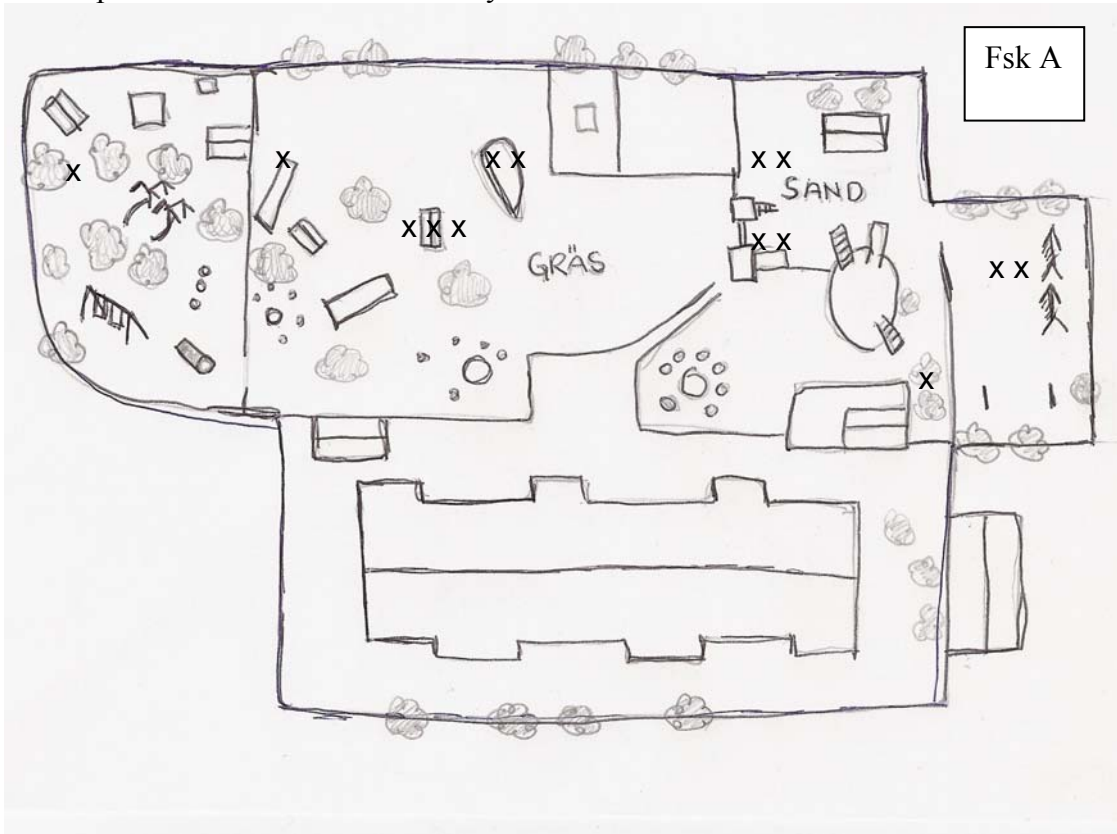
Vänligen lämna svarstalongen till personalen snarast.

Vårt barnfår intervjuas ja nej

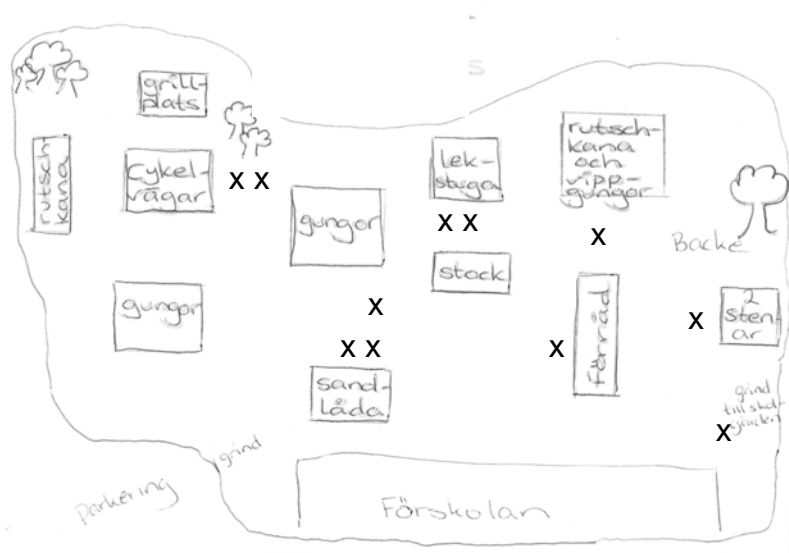
Ringa in rätt svarsalternativ

Bilaga III

Favoritplatserna är markerade med kryss

Fsk B

En svarade "alla grejorna"

Bilaga IV

Platser för fysisk aktivitet är markerade med kryss

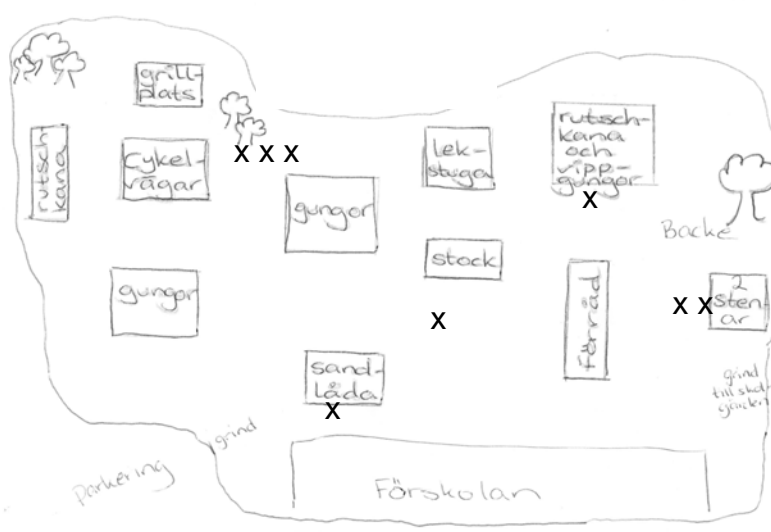

Bilaga V

Platser där barnen kan vara ensamma är markerade med kryss

En svarar "jag kan vara där det är kompisar"

Tre svarar att det finns ingen sådan plats, en vill inte vara ensam och en svarar "där man ser att det inte är några folk"